

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Граждана бля тюбешу

Кётюрюлген проблемалагъа кёре тийишли буйрукъла берилгендиле, аланы тындырыуну болжаллары да белгиленгендиле

Тюне Къабарты-Малкъарны Башчысы **Юрий Коков** «Единая Россия» партияны регион жамауат приёмныйинде республикада жашаганла бля тюбешип, аланы тилекерине бля тарыгыуларына тынгылаганды.

Республиканы оноучусуна КъМР-ни ара шахарындан, муниципал къуралыулары бир бирлеринден да къауум адам келгенди. Аланы жарысулары жашаган жерлерини тарлыгы, кёп фатарлы юйлини ремонтлары, ар-

базлары, уллу юйорлеге болушлукъ кереклиси бля байламлы эдиле. Битеу кётюрюлген проблемалагъа кёре тийишли министерстволагъа бля ведомстволагъа буйрукъла берилгендиле, аланы толтурууну болжаллары да белгиленгендиле.

Приём бардыругъа «Единая Россия» Битеуроссей политика партияны председатели **Дмитрий Медведев**ни жамауат приёмныйини таматасы, Нальчик шахар округну администрациясыны

башчысы **Арсен Алакаев**, КъМР-ни къурулуш, жашау журтла-коммунал

эмда жол мюлк министри Вячеслав Кунижев къатышхандыла.

КъМР-ни Башчысыны бля Правительствосуну пресс-службасы.

Къабарты-Малкъар Республиканы къырал сауғалары бля сауғалауну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны **УКАЗЫ**

Къуллукъ борчларын бет жарыкълы толтурганлары эмда аманлыкъчылыкъгъа къажау кюреше къыйын салганлары ючюн

Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бля сауғаларгъа

Жилетежев Олий Газалиевични - Россей Федерацияны Следствие комитетини Къабарты-Малкъар Республикада Следствие управлениясыны тамата инспекторун;

«Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы юристи» деген ат атаргъа

Валиев Мурат Султановичге - Россей Федерацияны Следствие комитетини Къабарты-Малкъар Республикада Следствие управлениясыны артыкъда магъаналы ишлени тинтиу жаны бля экинчи бёлюмюню башчысына.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы

Ю. КОКОВ

Нальчик шахар, 2017 жыл 1 декабрь, №154-УГ

Форум

Журналистлени магъаналы борчларындан бири - тюз хапарла билдириудю, Кавказны атын иги бля айтдырыудю

Тюне Шимал Кавказны асламлы информация органларыны бешинчи форуму кесини ишин андан ары бардырганды. Ол кюн бери Къабарты-Малкъарны Башчысы **Юрий Коков** да келгенди. Бек алгъа ол Ингушетияны оноучусу

сюзгендиле.

Пленар жыйылыу башланьырдан алгъа РФ-ни Шимал Кавказны ишлери жаны бля министри **Лев Кузнецов**, **Юрий Коков**, Ингушетияны таматасы **Юнус-Бек Евкуров** регионланы асламлы информация органла-

Казанчева келгенлени республикада чыгарылган газетле, журналла, китапла бля да шагъырей этгенди, миллет телевиденияны, радиону ишлерини юслеринден хапар айтханды.

Ызы бля жыйылыу башланганды. Анга къатышханланы РФ-ни Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толу эркинликке келечиси **Олег Белавенцев** видеону болушлугу бля алгъышлагъанды. Ол Кавказны юсюнден тюз хапар билдирип турганлары ючюн журналистлеге ыспас этгенди. Дагыда Ингушетиягъа быйыл

къонакъбайлыкъ этгени ючюн ыразылыкъын билдиргенди эмда республиканы 25-жыллыкы бля алгъышлагъанды.

Юнус-Бек Евкуров а тюбешуно тарыхын эсге салганды, ол чеклерин кенгерте баргъанын, анга энди тыш къырраланы келечилери да къатышханларын айырып айтханды. **Лев Кузнецов** а регионну журналистлери замандан артха къалмагъанларын, федерал коллегалары бля тенг урунганларын чертгенди. Информация органлада тамата тёлуюн келечилери бля бирге жаш адамла да ишлегенлери уа тёлуюн араларыда бай-

ламлыкъла юзюлмегенлерине шагъатлыкъ этеди.

Министр Кавказны атын иги бля айтдырыгъа итиниу бля бирге тюз хапар билдириуну магъанасы бек уллу болгъанын белгилегенди. "Регионда кёп миллетлени келечилери жашайдыла. Аланы, республикаланы айныуларыны юслеринден тюз шартланы ачыкълау инвестицияланы кебейтирге себеплик этедиле. Къыралда регионну юсюнден жюрюген ётюроклени тохтатыргъа керекди", - дегенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Юнус-Бек Евкуров бля тюбешгенди. Ала экиси да экономика, билим бериу, культура, туризм, спорт эмда кёп башха жаны бля бирге ишлеуну амаларын

рыны жетишимлерини кёрмючю бля шагъырей болгъандыла. Къабарты-Малкъарны майданы сейир эди. "КъМР-Медиа" холдингги башчысы **Людмила**

Ёмюрледе да
унутулмазлыкъ
жигитлик

4 бет

Аны фахмулулугу, асыллыгы,
журтуна суймеклиги юлгюге
саналып турлукъду

9 бет

«Анда юйренген
затларымы толтурургъа
ашыгъама»

10 бет

Журналистлени магъаналы борчларындан бири - тюз хапарла билдириүүдү, Кавказны атын иги бла айтдырыүүдү

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Докладчы Кавказга келген туристлени саны кепден-кеп бола баргъанларын да чертгенди. Ол а этилген оноула бла мадарла кыйматлы болгъанларыны шагъатыды, дегенди. Министрствону башламчылыгы бла къуралгъан "Семь историй" деген проект юсюнден айта,

дегенди ол.

Миллетлени ишлери жаны бла федерал агентствону башчысы **Игорь Баринов** СМИ ол неда бу проблеманы юсюнден жамаутны оюмун къурагъанын, тюз ниетлени, адет-төрелени жайгъанларын чертгенди. "Алай этносла ны юслеринден хапарлагъанда, сакъ болургъа, сагъыш этерге тийишлиди. Шендю къаурагъа кеп миллетлени

лыгъын кёрюзтгенин, ол регионлада журналистлени араларында байламлыкъла къурагъа болушханын чертгенди. "Кавказны юсюнден тюз хапар билдириу, аны атын иги бла айтдырыу магъаналыды. СМИ бу ишни бет жарыкълы толтурады", - дегенди.

Республиканы Башчысы власть органла да жамаутны аллында жууаплылыкъны унутмазгъа

борчлу болгъанларын да эсгертгенди. "Критика тюз этиле эсе, анга келкъалды болургъа жарамайды", - деп къошханды ол.

Псков областны губернаторуну къуллугъун толтургъан **Михаил Ведерников**, РФ-ни Къырал Думасыны депутаты **Елена Бондаренко** эм башхала журналистлени къоркъуусулукъларын жалчытыуу, ишчи, жашау бolumларын игилендириу юсюнден кеслерини оюмларын айтхандыла. Къабарты-Малкъарны медиа-холдингин юлгюге келтиргендиле.

Ахырында "Къарачай" газетни баш редактору **Ёзденланы Альберт Ингушетияны** оноучусуна аталгъан назмуну окугъанды. Москвада Кавказ клубну башчысы **Шамиль Джафаров**, Михаил Ведерниковха бу биригиуно къурагъа болушлукъ этгени ючюн ыразылыгъын айтып, анга эмда тюбешиге къатышханлагъа клубну белгилерин саугъалагъанды.

Шамиль Джафаров.

Форум андан ары секциялада баргъанды. Алада уа регион журналистлени ишлерине чырмау этген сылтауаны сюзгендиле. Сёз Роскомнадзорну излемлери асыры къаты болгъанларыны, почта жумушла багъа болгъанлары ючюн газетлеге жазылыу осал халгъа келгенини юслеринден да баргъанды. Айтылгъаныча, ол халны игилендирирге онг барды. Сёз ючюн, федерал бюджетден асламлы информация органлагъа

белюннген субсидияла келир жыл кёбейгендиле. Редакцияла, заявланы берип, тюрлю-тюрлю жумушларына аха алаллыкъдыла.

Андан сора да, мастер-классла къуралгъандыла. Журналистлени интервью алыуу жашырынлыкъларына, пресс-службаланы ишлерини хайырлылыкъларын игилендириуно, право назмны сакълауучу органла бла байламлыкъла къурауу энчиликлерине юйретгендиле. Дагъыда Алексей Чадаевни "Путин. Наши ценности" деген китабыны презентациясы болгъанды.

Форум аны программасыны чеклеринде къуралгъан конкурсда хорлагъанлары атларын белгили этиу бла бошлагъанды. Битеу да бирге уа анга 400-ге жууукъ иш берилгенди, аладан профессионал жюри бек сейирлерин айыргъанды. Келир жыл форум Чечен Республикада бардырыллыкъды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.
Суратланы **ХОЛАЛАНЫ Марзият** алгъанды.
Нальчик-Магас-Нальчик

ол кеп шахарланы Кавказ бла шагъырейлендирирге онг бергенин чертгенди.

Полпретни орунбасары **Лев Попков** а байламлыкъла къурау журналистлеге, власть органлагъа да хайырлы болгъанларына эс бургъанды. "Къыралны башчысыны май указларыны болжаллары бошала турадыла. Ала къалай тамамлангъанларыны, къаллай тюрлениуле болгъанларыны юсюнден кертисин билдириу бек магъаналыды. Тюзлюкдю округну халкълары бирикдилек кюч", -

келечилери къатышсала, ол федерал арагъа дер халкъланы араларында даулашча кёрюзтюлюк къалады.

Аны ючюн журналист жууаплылыкълары юсюнден унутургъа эркин туююлду. Бек алгъа нек жазама, мени ишим къаурагъа туудурлукъду неда кемчиликни кетериргеми болушлукъду, деген соруу салыргъа керекди", - деп чертгенди ол.

Жыйылууда КъМР-ни Башчысы **Юрий Коков** да селешгенди. Ол форум кесини кыйматлы

Приёмгъа алыу

Хар тилекге энчи къараллыкъды

Къырал Думаны депутаты Геккиланы Заур «Единая Россия» партия къуралгъанлы 16 жыл толгъанына аталгъан приёмгъа алыуу ыйыгъыны чеклеринде партияны председатели Дмитрий Медведевни регион жамаут приёмныйнде гражданданы тилеклерине тынгылагъанды.

Приёмну чегинде 12 обращениягъа къаралгъанды. Ала ишге кириу, жер участкала, уруну пенсияла, тынгылы ремонт этиу, дарманла бла жалчытыуу бла байламлы вопросла болгъандыла, деп билдиреди KABARDIN-BALKAR.ER.RU.

Нальчикден пенсиячы Любовь Лампежева ол жашагъан орамда асфальт жолну тапандырлыкъларын тилегинде депутатдан. Геккиланы Заур юнюно халы тап болгъанлай ол иш тамамларыгъын билдиргенди.

Экинчи Чегемден Людмила Кадыева кыйын ауруйду. Жаш тиширугъа тохтамагъанлай багъалы дарманла ичип турургъа керекди, ол аланы кеси сатып алалмайды. Саулугъундан кыйналгъаныны сылтаундан ишге чыгълмайды. Хакъсыз дарман берилерге тийишли къауумгъа уа аны къошмайдыла, нек дегенде сакъатлыгъыны группасы ючюнчюю.

Тилекге тынгылап, Гекки улу, КъМР-ни Урунуу, иш бла жалчытыуу эмда социал къоруулауу министрствосуна селешип, тиширугъа не жаны бла да болушлукъ тапдырылкъларын излегенди. Андан сора да, депутат дарманлагъа деп кесинден да ырыксы бёлжурге сёз бергенди.

Нальчикден Сергей Гончар быйыл пенсиягъа чыкългъанды, алай төлеуле-

ни начислениясын этгенде, эр кишини тогуз жыл Сауутланган кючледе ишлегенине эс бурмагъандыла. Военкомат бла Пенсия фондну араларында келишиулюк болмагъаныны сылтаундан Гончаргъа бу эки инстанцияны араларында жюрюп турургъа тюшеди. Депутат, пенсия фондну таматасына селешип, бу вопросха тынгылы къа-

рарларын излегенди.

Приёмну эсеплерин чыгъара, Геккиланы Заур хар обращениягъа энчи къараллыкъларын эмда ала законодательствону чегинде тамамларыкъларын белгилегенди. Керек болса, тийишли инстанциялагъа депутат запросла хазырланып жиберилликдиле.

Владилен ПЕЧОНОВ.

Семинар

Аш-азык къркыуусулуккуну жалчытыргъа итине

Россельхознадзору Къабарты-Малкъарда Референт арасында «Требования и порядок контроля безопасности пищевых продуктов в Европейском союзе и при экспорте в ЕС» деген семинар бардырылганды, деп билдиргендиге ведомствону пресс-службасындан. Аны ишине КъМР-де баш федерал инспектор В. А. Каннуников, Россельхознадзору Къабарты-Малкъарда эмда Шимал Осетия – Алания Республикада Управлениясыны

башчысы Р. З. Абдулхаликов, медицина илмуланы доктору, аш-азык жаны бла миллет институту профессору, Евросоюзу эл мюлк жаны бла эксперти В. В. Кудимов, КъМР-де Ветеринария управленияны башчысы А. М. Арамисов да къатышхандыла. Жыйылыну кезиунде аш-азык жаны бла къркыуусулуккуну жалчытыруу амаллары сюзюлгендиге. Аны юсонден кеслерини оюмларын бизни кыралдан эмда Латвиядан бла

Литвадан специалистле билдиргендиге. Къонакъланы араларында ведомствону Шимал Осетия – Алания Республикада бөлүмюню келечилери да бар эдиле. Семинарны ахырында эки республиканы да кырал ветеринария надзор службаларында урунганлагъа усталыкларын ёсдюргенлерине шагъатлыкъ этген документле берилгендиге.

Бизни корр.

Тапландыруу Жюн базарны жангыртынуу проектти жарашдырылгъанды

Хасаниягъа кирген жерде жюн базарны андан ары жангыртынуу эскиз проектти жарашдырылгъанды, деп билдиргендиге шахарны администрациясыны пресс-службасындан. Рынокну тийресинде тапландыруу ишле бардырыллыкъдыла, сатычуланы жерлери уа битеу тийишли излемлеге келиширча боллукъдула, деп айтылады. Эскиз проектге кёре, кеслери къол бла эшген затларын сатханлагъа деп ачык жерле къураллыкъдыла. Дагъыда базарны тийресинде бурунгулу юню арбазыча аллай этнография жер боллукъду, миллет аш-азыкыла хазырлагъан кафе ишлерикди, сабий майданчыкыла да ишленирикдиге. Ачык жерле ючюн аренда хакъ артык кётюрюлюк туйюлдю, къолдан усталаны чыгармаларын сагъынылгъан

этнография тийреде кёргозгъан эс бурулукъду, аны ахыргы тюрлюсю да анга кёре къабыл этиликди. Алай бла, базар тюрленип, шахарда жашагъанла, къонакыла да сююп келирча жер болуруна ышаныу барды, деп белгилегендиге администрацияда.

Тазалык Кир-кипчикни айырып жыярыкыдыла

Жууукъ заманда Къабарты-Малкъарда кир-кипчикни энчи орунлагъа айырып жыярача жюзге жууукъ жер къураллыкъды, деп билдиредиге КъМР-ни Табийгъат байлыкыла эм экология министрствосундан. Аллай контейнерлени биринчилерин Прохладныйде салып башлагъандыла. Бу иш «Шахарына хайыр келтир» деген проектни чеклеринде бардырылады. Баклагъа къагъыт, мияла эм темир къалгъан-къулгъанла башха-башха атыллыкъдыла. Жылны ахырына дери анда аллай отузу орнатыллыкъды. Ол шарт коммунальщиклени ишлерин жыйырма процентге женгиллетирикди. Келе турган эки-юч айда уа Нальчикни арбаларында да быллай жетмиш бак салынырыкыды. Бюгонлюкде республикада кир-кипчикни жарашдырырча предприятие жокъду. Ол себелден жыйылгъан затла къоншу регионлагъа ташыллыкъдыла. Запада бла Россейни бир-бир ша-

харларында бу жаны бла кюрешгенле иги хайыр тюрюргенлерин да айтырчады. Белгилисича, материалланы экинчи кере жарашдырыр ючюн иги да аз къоранч этиледиге. Бюгонлюкде уа эм башы - жамауатны кир-кипчикни айырып, энчи баклагъа атаргъа юйретиргеди.

Шимал Кавказ кюн сайын

Тыш кыраллы журналистлеге - пресс-тур

Келир жыл РФ-ни Шимал Кавказы ишлери жаны бла министрствосу ТАСС информация агентствосу бла бирге тыш кыраллы журналистлеге арт жылда биринчи кере пресс-тур къураырыкыды. Аны юсонден ведомствону башчысы орунбасары Михаил Развожаев СКФО-ну басма органларыны форумларында айтханды. Ол билдиргенге кёре, жангы жылда Москвада ВДНХ-да Шимал Кавказы субъектлерини уллу кёрмючюн къурагъа да мурат этиледиге.

Тёртюнчю сабий

ючюн – энчи ахча саугъа

Къарачай-Черкесде 2013 эмда 2014 жылда тёртюнчю сабийлери тууган неда ёсдюрюрге деп алынган юйорлеге 2018 жылда регионну кесинден аналык капитал теленирикди. Аны юсонден республиканы башчысы Темрезланы Рашит Халкъ Жыйылыну сессиясында айтханды эмда «Регион аналык капиталны юсонден» республикалы законнга тюзетиуле кийириуну дурус кёргенди. Аналык ючюн 105 500 сом телениригин айтып, ол келир жылы бюджетинде анга деп ахча салыргъа кереклисин чертгендиге.

Буз суулагъа сурам барды

Шимал Осетияны сыра хазырлауучу «Бавария» компаниясы келир жыл буз суулары Кытайгъа, Ганагъа (Запад Африка) эмда Персия богъазны кыралларына сатып башларыкыды, деп билдиргенди предприятияны келечиси ТАСС-ха. Буз суула Тбау таулада 3 минг метр бийикликден алынадыла. Чыранла эригенде, суу, къаяла ичлерине кетип, теренде жыйылады, андан аны компрессорланы болушуклары бла тартып чыгарадыла. Заводда уа, тазалап, шешалагъа къуадыла.

Келин урлагъан адет къалгъанды

Чечен Республикада кызыны юйюнден зор бла алып кетген адет энди жюрюлюк туйюлдю, дегенди ТАСС-ха республиканы Адамны эркинлиги жаны бла уполномоченный Нурди Нухажиев. Ол айтханга кёре, Чеченде тиширинуу намысы не заманда да уллу жюригенди. Келини урлагъан адет а тышандан келгенди. Мында жаш бла кызы акылбалык болгъуну эрге бармайдыла, къатын алмайдыла.

Белоруссияда Ингушетияны

Маданият кюнлери

Минскде бла Брестде 7 эмда 8 декабрьде Ингушетия Республиканы Маданиятыны кюнлери ётерикдиге. Белорусла ингушланы сейирлик адет-тёрелери, тауушлыкъ табийгъатлары, тарых-маданият хазналары бла шагъырей-ленирикдиге. Андан сора да, ол кюнледе «Брест къаланы кьоруулагъан ингушула» деген сурат эмда башха кёрмючле къураллыкыдыла, республиканы искусстволарыны усталары концертле кёргозторюкдиге.

Европалы чемпионатха хазырланадыла

Дагъыстанда 2018 жылда спорт тутушудан Европаны чемпионатына хазырланыу къалай баргъанына республиканы Правительствосуну жыйылыуунда къаралгъанды, деп билдиргендиге «Дагъыстан» РИА-гъа Башчыны бла Правительствону администрациясыны пресс-службасындан.

Республиканы физкультура эмда спорт жаны бла министри Зайнал Салаудинов билдиргенге кёре, кеп болмай Тутушууну халкъла аралы федерациясыны келечилери келип, спорт объектлеге къарагъандыла эмда хазырланыу бийик даражада баргъанын белгилегендиге.

Осетин хычинлени

тасхаларын ачыкылай

Владикавказда болган «Кесинге Шимал Кавказы ач» деген халкъла аралы туризм форумда кыралны битеу регионларындан 70-ден аслам ресторатор, отельер эмда аш-азык затла чыгаруучула осетин хычинле биширгендиге. Аны юсонден ТАСС-ха Шимал Осетияны Туризм жаны бла кырал комитетинде билдиргендиге.

«Форумгъа къатышханлагъа мастер-класс къуралгъанды. Анга барысы да сююп келгендиге. Шеф-повар а осетин хычинге не зат керек болгъанын, ол къалай этиленин юйретгенди. Ахырында биширилген хычинле ортагъа салынып, ким суйсе да сыйланганды.

Информантстволаны билдириулерине кёре
ТЕКУЛАНЫ Хауа хазырлагъанды.

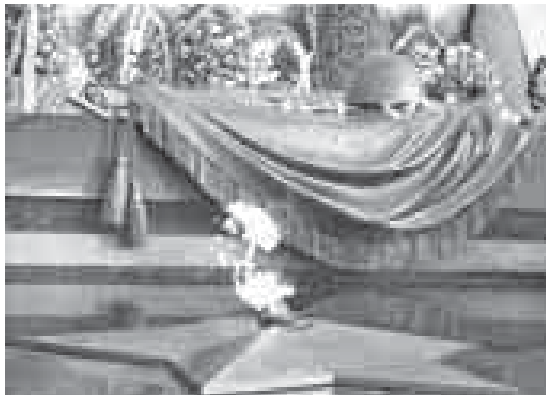
3 декабрь - Белгисиз солдатны кюнү

Ёмюрлеге да унутулмазлык жигитлик

Россейде Белгисиз солдатны кюнү экинчи жыл белгиленеди. Ол Ата журтубузну азатлыгы эмда жалынчаксызлыгы ючюн аямай кызауат этип, сермеш аулакылада жанларын берген. Кюйсюз кызууатда ёлгенден сора да, атлары табылмай, белгисиз кыалган аскерчилеге аталып тохташдырылганды.

Быллай башламчылыкны этгенле бек алгга жоюлган солдатланы юслеринден сагыш этгендиле. Сталинграддан бла Брянскден башлап Прагагга бла Берлинге дери да жоюле бла кыарындаш кыабырлада энтта да совет аскерчиле жатадыла. Дунияны гитлерчи ёлетден кыутхарыуда ала этген жигитлики унутур амал жокыду. Ма аны ючюн тохташдырылганды бу кюн.

Совет Союзда белгисиз солдатны атын ёмюрлюк этерге боллук эсертме салыргга эрттеден мурад этгендиле. Ол битеухалк магнананы тутхан мемориал болургга керек эди. Правительствода аны кыралны ара шахарында тохташдырыну тюзге санагандыла. Аны юлгюсюн

сайлар ючюн конкурс кырагандыла. Ахырында архитектор В.А.Климовну проекти бек игиге саналганды.

Ол а аллай монумент паркда болургга керекди, адам аны кыатында олтуруп, сагыш этерча, деп алай оюмлаганды. Аны Кремльни кыабыргыасыны – Россейни киши хорлаялмазлыгыны белгисини – кыатында салыргга тийишли кёргендиле.

1966 жылда эсертме кыол-

гга алыннганды. Аны архитекторла В.А. Климов, Д. И. Бурдин бла Ю. Р. Рабаев ишлегендиле. Юсюне кыаллай сёзлени жазаргга боллугун а белгили жазычуладан бла поэтледен соргандыла. Сора Сергей Михалковну сёзлери сайлангандыла: "Атынг белгисизди, жигитлигинг ёлюмсюз-дю". Ма бюгюнлюкде да ол эсертме Улуу Ата журт урушда Хорламын белгиси болганлай кыалады.

Бу юч сурат да редакцияны архивинде табылгандыла. Жарсыугга, кимле болганлары жазылып туюлду. Барысы да Хабаздандыла деген оюм барды. Ким биледи, алай эсе да?

Кийимлерине кёре аскерчиледиле, урушга кыатышхандыла. Андан ары кыадарлары уа кыалай кыуралган болур аланы?Таныгандан, билгенледен хапар саклайбыз.

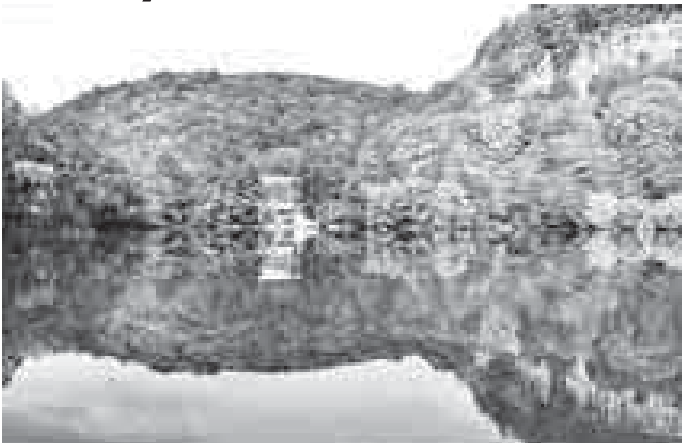
Ахшы хапар

"Стоп-кадр. Шимал Кавказдан Узакь Востокга дери" сурат конкурсну кыраганды, аны эсеплерин чыгарып, хорлаганланы атларын туура этгендиле. Кыабарты-Малкьардан Байсыланы Ахмат «Это Кавказ» порталны саугыасына - W830 компакт камерагга – тийишли болганды.

Эсигизге салайык, "Стоп-кадр. Шимал Кавказдан Узакь Востокга дери" сурат конкурс 13 июлдан 13 ноябрьге

Байсыланы Ахматны кезиулю жетишими

дери барганды.Анга Россейни кёп кыалмай битеу регионларындын мингден артык адам беш мингден аслам сурат жиберген эди. Ара, Шимал-Кавказ, Юг эмда Узакь Восток федерал округладан анга бютюн кёп уста кыатышханды.

Байсыланы Ахмат ары «Кечгинлик, мен тепсемейме» деген суратны жиберген эди. Жашчык тепсерге чакыргган кызычыкны аны аллында кыубулган кезиуюн суратчы алай тап алдыргган эди, ким да сейч этерча.

Андан да алггаракыда уа таулу жаш

Экология жылгга жораланган «Россейни суу байлыклары» конкурсха кыатышхан эди. Анга сегиз мингге жууук иш кёрюзюлгенди. Ахмат Чирик кёлюн сураты бла «Цивилизация и вода» деген номинацияда ючюнчю жерге тийишли болганды.

Битеуроссей конкурсда хорлаганланы быйыл 12 декабрьде «ЭКОТЕХ» II Халкыла аралы кёрмюч-форумда саугыаларыкыдыла.

БЁЗЮЛАНЫ Залина,
Черек районну администрациясыны пресс-службасы.

Тренинг

Предпринимательле коррупциягга кыажандула

Коррупциягга кыажу халкыла аралы кюнню алында, Кыабарты-Малкьарны Сатыу-алыу – промышленность палатасыны (ТПП) келечилери, бизнесменле, активистле видеоконференция халда бардырылган «Объединение усилий бизнеса и власти: системные меры по предупреждению коррупции» деген тренинге кыатышхандыла. Анда РФ-ни ТПП-сыны «Бизнес – барометр коррупции» деген энчи проектини ючюнчю кезиуию эсеплери туура этилгендиле.

- Аны чеклеринде предпринимательлени коррупцияны юсюнден оюмлары сюзюлгенди. Аны бла байламлы информация аманлыкыгга кыажану миллет планы кыалай толтурулганыны юсюнден РФ-ни Президентине этиллик докладха да туюшгенди, - деп билдиргенди КъМР-ни Сатыу-алыу – промышленность палатасыны башчысы орунбасары **Павел Сидорук**.

Россейде бизнесни коррупциягга

кыажу хартиясына, КъМР-ни ТПП-сы да кыатышып, бизни республикада онеки предприятие бла ведомство кыол салгандыла. Аны бла ала тюз ниетли ишлерге сёз бергенлерин билдиргендиле.

Видеоконференцияда сөлеше, КъМР-ни ТПП-сыны башчысы **Хасан Гукетлов** кыралны айныууна коррупция нечик уллу заран салганын чертип айтханды. Ызы бла ол быйыл палатагга кирген онбир субъектте шагъатлык билетле бергенди, тири кыармашханланы уа ыразылык письмола бла сауыгалаганды.

Сагынылган кюннге аталган акцияла эмда башха жумушла 11 декабрьде КъМКЪУ-да бардырыллыкыдыла. Алагга бизнес бла кюрешгенле, студентле, палатаны келечилери, сейирлери болганла да кыатышырыкыдыла. ООН-ну башламчылыгы бла белгиленип тебиреген кюн кеси уа тогъузунчу декабрьге туюшеди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Оноу

Эски кредитлерин жабаллыкыдыла

Россельхозбанкда адамгга кеси ыразылыгы бла кыоратыргга деп берилген кредитлени рефинансированиясында тюрлениуле болганын билдиредиле финанс учрежденияны Кыабарты-Малкьарда бёлюмюнден. Энди юч миллион сомгга дери ёнкючю залогсуз жети жылгга алыргга онг барды эмда башха-башха банкла берген юч кредитни да бирикдирирге боллукыду.

Дагыда хайырланыучулагга та-

плыкыгга деп рефинансирование программагга кредит карталаны юсю бла жыйышдырылган борчансированиясында сатып алыргга берилген ёнкючле да киредиле. Алынган сумманы толусунлай борчну жабаргга жибермей, аны бир кесегин кеси суйгенине кыоратыргга эркинлик бериледи. «Потребительский кредит на рефинансирование» деген программаны юсю бла ахчаны 11,5 процентге алыргга боллукыду.

Белгилеу

Аны фахмулулугу, асылыгы, журтуна сүймеклиги юлгюге саналып турлукду

Байрамны Лидия Адыхановна ачканды. Ол бек биринчи, адетде болуучусу, жыйылганланы конакка бла танышдырганды. Ала уа КьМР-ни, КьЧР-ни да халкь поэти Гуртуланы Салих, республиканы Жазуучуларыны союзуну правленини председатели Беппайланы Муталип, Залийханланы Жанакъайытны эгечинден тууган Боллуланы Ануар, Элбрус районну администрациясыны таматасы Залийханланы Къаншаубий эдиле.

Залийге аталган экспозицияны кёргозтуп, Энейланы Лидия анда болгъан затланы – жазуучуну кеси журютген папкасын, китапларын, башка кьагытыларын, аны юсонден басмаланган материалланы да жыйып туруп, бери берген Ануарга жюрек ыразылыгын айтканды. Ол, Залийхан улуну жашау

Эллилери-жерлилери Къабарты-Малкъарны халкь жазуучусу, РФ-ни культураны сыйлы кьуллукъчусу Залийханланы Жанакъайыт тууганлы 100 жыл толганын белгилегенди. Кенделени Хутуйланы Ханакъайыт музейинде барган ариу байрамга аны чыгъармачылыгын суйгенле, жууукълары-ахлулары келген эдиле. Мында журюген олгынны ариу тёрелени жангырта, бу жыйылынуу кьураганла – музейни директору Энейланы Лидия, Культура юню таматасы Батырбийланы Махти, элли администрациясыны башчысы Атмырзаланы Марат бери таматала бла тоберге, алагъа тынгыларга школчу сабийлени да чакьыргандыла.

атагъан назмусун окугъанды. Залийханланы Къаншаубий а ата кьарындашы анга не заманда да билеклик этерге излегенин, кьайгырганын, жазуучуну халаллыгын, кимге да онг тапдыргъа суйюкчюсюн белгилегенди. Боллуланы Ануар а сюрюнде 1944 жылда Жанакъайыт эгечи Чумдариини, аны анасын

Гуртуланы Салих, бу кьууанчлы ишни юсонден эшитгенинде, саусузлугуна да кьарамай, тамата кьалам кьарындашыны хурметин этип, бери келмей кьалалмагъанын белгилегенди. Аны бла бирге ол жазуучуну жашауундан кеп жангы затны билдиргенди. Ол тышы ариуча, ичи да ариу адам, кьыйын жыллада уллу кьуллукълада ишлеп, жамаут аллында ауур жюкню элтгенди, аллай кьуллукъда ишлеп, халкьны эсинде тазалай кьалгъаны аны адамлыкь ышанлары бийикде эди, дегенди.

Ол Холам-Бызынгы тарында райкомну биринчи секретары кьарагъандан, адамлагъа асыры иги кьарагъандан, бир-бирле аны аты бла кьарганганын айтып, Салих ол ахшы адамланы – жерчилини, малчыланы эсге салганды. Кязимни биринчи китабын чыгъарыуда, сюрюнде таулу изданиланы – «Жашауубузну байрагъы» деген кьарачай-малкьар назму жыйымдыкьны бла Отарланы Керимни китабын басмалауда да аны энчи кьыйыны болганын, ала, ол кьайгырып, аны себеплиги бла чыкьганларыны юсонден айтканды.

Мусулаланы Сакинат жазуучуну сабий заманындан таныгъанын, аны ахлулары, Залийханлары, Энейлары,

эм чыгъармачылыкь жолуну юсонден хапарлай, аны китап тапкасын кёргозтуп, сабийлеге айланып: «Бизни ёхтем эллибиз-жерлибизни юсонден билдирге суйгенле бу китапла, газетле, журналла бла хайырланыргъа боллукъсуз», – дегенди эм аланы музейни жокълай туургуа чакьырганды.

Ол, сёзюн бардыра келгенде, кьабыргъада илмуланы докторларыны арасында жазуучуну жашы Борисни суратын кёргозтгенди эм аны атом жаны бла кюрешенин, кеси жангы атомла ачканын, алагъа алимни аты аталганын, ол иши ючюн кенделени жаш кьырал саугъага тийишли болганын да айтып, кьууандыргъанды. Ызы бла келгенде Жанакъайытны сексенжыллыгында алынган кинога кьарагъандыла. Жазуучуну анда селешген танышларыны, шубхларыны, кьалам кьарындашларыны учунган сёзлери, жарык кёзлери, жыйырма жыл мындан алгъа айтылган алгъашлары залда халны бютюнда жумушакь этгенди.

Беппайланы Муталип таматаны, аны заманыны, ишлерини юсонден бир кьауум магъаналы сёз айтып, анга

излеп, Джалал-Абадда табып, Фрунзе тиресинде Юрьёвка элге кёчюргенин, алай болмаса, ала ол кьыйын жерде сау кьалмазлыкьларын, артада да ол аны окуууна, андан ары жашаууна да кьалай жарагъанын уллу ыразылыкь бла эсгергенди.

Атмырзалары, Жеттелары, Жабеллары, кеп башла тукьум да, Кенделен ахыр кере кьуралгъанда, бери Чегемден кёчгенлерин, Жанакъайытны тукьум кьарындашлары Хызир бла, Юзейир бла да кьоншуда жашагъанларын эсгергенди. Аны поэзиясы уа ата журтуна

Залийханланы Къаншаубий.

Беппайланы Муталип.

суймекликден толу болганын, ол жангы властыны, саулай аны тёлюсоча, кёзбаусуз суйгенин, иги ишлерине ыразы болуп, махтагъан да жюрекден этгенин чертгенди.

Эллилерине кьайгырыууну юсонден айта, Сакинат аны хуржун китапчыгында кьайсы жылда элде ненча сабий тууганы, колхоз мюлкде кьаллай бир мал болганы, школну бошагъанланы, бийик билим алгъанлары тизмеси, ненча иели машина журюгени окуна жазылып турганын эсгергенди. Аныча, жыйырмажыллыгында окуна аллай бийик кьуллукълагъа сайланган адам аз эди, дегенди ол.

Бютюнда сюрюнде таулуладан китап басмагъа, типографияга да таматалыкьны анга ышанганлары, ол жыйырма юч жылда республикада уллу районга башчылыкь этгенин да белгилегенди. Залийни бла Кациланы Хабуну шубхлукъларын юлгюге тутуп, керти шартла келтирип, ол элини игилери бла ёхтемленгенин айтканды.

Биринчи школну сабийлери аты айтылган эллилерини назмуларын айткандыла, хапарларындан юзюкле окугъандыла, аны акъ сёзюне этилген эм башка таулу жырлары жырлагъандыла. Кьууанчлы жыйылыу жарыкь халда барганды. Аны ахырында Залийханланы Къаншаубий тукьумуну атындан заманларын, кьарыуларын да кьызгъанмай, бери келип, аны ата кьарындашын эсгергенлеге жюрек ыразылыгын билдиргенди.

КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

Пенсия фонд

Кьагытыланы ары-бери чапдырып айланыргъа энди керек туююлду

Гражданлагъа ала социал болушлукьну кьаллай тюрлюлерин алыргъа эркин болгъанларын билдирип, аллай жумушлагъа этилген кьоранчла хайыры болур муратда кьырал, регион эм башка бюджетледен болушлукь алган сакъатланы федерал реестрлери (ФРИ) эм Социал жалчытынуу бирикдилген кьырал информация системасы (ЕГИССО) жарашдырыладыла.

Тизмеде адамлагъа сакъатлыкь берилгенини, аны реабилитация про-

граммасыны эм тийишли социал телелерини юсонден билдириуле бардыла. Ол власть органланы араларында документлени ары-бери ташуудан, саусузгъа жумушларын этдирича кьагытла жыйдырып айланыудан эркин этеркиди. Аны хайыры бла кьырал сакъатланы техника жаны бла кереклерин жалчытырча, окутурча неда себеплик этиюно башка программаларын тамамларча статистика информацияны бир жерден аллыкьды.

Информация система 2017 жылны 1

январында кийирилгенди, 2016 жылны ахырындан бери уа ФРИ-ни мобил приложениасы бла Сакъатны энчи кабинети ишлейди. Анга ведомстволу да кьошулукьдула. 2018 жылда уа информация системага кирген органланы санын кенгертирге, сатыргъа ётдюрюлген шартланы кёбейтирге, Энчи кабинетте тематикалы форумланы кьуаргъа эм ФРИ-ни бла ЕГИССО-ну кьошаргъа белгилениди.

ЕГИССО социал болушлукь этиуну

амалларыны юсонден информацияны власть органлагъа берликди. Битеу ол шартланы бир жерде жыйышдырылгъанлары уа хар адам социал жаны бла жумушлары кьалай жалчытылынганларын билдирге эм анга кьаллай болушлукь керек болганын тохташдыргъа онг табаллыкьды.

Быйыл Пенсия фонд ЕГИССО-ну мурдорун хазырагъанды, аны сынау халда хайырланыгъа бергенди эм власть органланы системага кьоша турады. Ол толусунлай экинчи жылны январындан башлап ишлерикди, деп билдиргенди фонду регионда бёлюмюне пресс-службасындан.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зулфия.

ФЕСТИВАЛЬ

«Анда юйреннген затларымы
толтурургъа ашыгъама»

Абхазияда ноябрьни 15-20 дери Кинону бла телевиденияны «Кунаки» деген халк-ла аралы фестивалы барганды. Биринчи кере ол 2007 жылда «Вся Россия» деген халк-ла аралы медиафорумда къуралганды. Сагъынылган атны уа былыртдан бери жюриотеди. Къарауну директору, документальный кинолары бла Россейде, андан тышында да белгили Багъатырланы Илиясды.

Бу проектни баш борчу бизни регионда телевиденияда бла кинода ишлегенлеге болушлукъ бериу, аланы кёллерин кётюрююдо. Аны бла бирге быллай жыйылу-лагъа ктыышханла бир бирлерини ишлери бла шагъырей болургъа, сынауларын тенгешдирге онг табадыла. Бизни республикадан ары «ВТК «Кабардио-Балкария» телеканалны директоруну орунбасары Ботталаны Мурат барганды. Аны бла-ды бююнню ушагъыбыз.

– Мурат, бу кюнледе Абхазияда къуралган кинофестивальны юсюнден айтсанг эди окъуучуларыбызгъа.

– Сухумда Кинону бла телевиденияны XI фестивалы ётгенди. Аны иши жылдан-жылгъа кенгере, тереге ётуп къалгъаны баямды. Быйыл алгындан аслам заявка берилгени бла байламлы программабыз да бай болганды. 2014 жылдан бери алынган киноленталаны кёрюзторге боллукъ эди да, 200-ден артыкъ документли эм телевидение кинологагъа къарап, жюри элли бирин айырганды. Беш кюнню ичинде биз, ары баргъанла,

алагъа къарагъанбыз.

– Не кинола эдиле ала? Шимал Кавказдан башха жерледен келгенле уа бармы эдиле?

– Болмай! Россейни кёп жерлеринден кино алычула келген эдиле. Фестиваль интернационал идеология бла барганы анга себеплик этеди. Россейни кенглигинде миллет культураланы эм тин байлыкъланы бары да адам улугъа иги жаны бла къуллукъ этерча, халкъланы араларында бир бирни анылау, шүёхлукъ мындан ары да кючлене барырча, быллай проекте жашауа кире турургъа керекдиле. Бу ишни кёлгъа алган тама-

тала, баям, алай оюм этгенди. Ол жаны бла чек болмаганды. Москвадан, Ставрополь крайдан, Екатеринбургдан, Дагъыстандан, Кыргызстандан, Азербайджандан, Къазахстандан, Эстониядан, башха жерледен да бар эдиле киноларын кёрюзторге келгенле.

– Тематика жаны бла уа марда болгъанмыды?

– Алай айтырча да туююдо, бу фестивалны къуратгъанлары проектлерине кёре киночула Россейни халкъларыны тин эм дин байлыкъларын, жамауат жашауну бла юйор болумну, табийгъатны сейирликлерин къоруулау, культурабызны эм искусствобузу, экстремизмни бла терроризмни проблемаларын кёрюзторге керек эдиле.

– Энци жерлеге чыкыгъанла кимле болдула?

– «Бек иги толу метражлы документли фильм» деген номинацияда эки кино хорлаганды: москвачи режиссёрла Андрей Ананин «Американская мечта. Дым Отечества» эм Евгений Ховаевни «Конкурсу». Аланы изларындан жер алгъанла да ара шахарчыла эдиле: «Бриллианты для моих муравьев» Карина Виленкины эм «А какой ты?» Анастасия Штанджени.

Телевидение кинолада бла программалада да аланы кинолары чыкыгъандыла биринчи жерлеге: Вадим Цаликовну «Али-беги» эм Ирина Васильеваны «Наплывы. Любовь». Дагъыда алты киногъа диплолма берилгенди.

– Аланы араларында сиз элт-

ген «Голубая бездна» да барды деп эшитгенбиз. Алгъышлайма. Ызы къалын болсун! Ол неми юсюнденди?

– Бу жылгъа Россейде экологияны жылы деп айтылганды. Ол номинацияда бек иги илму-популярный фильм деп алай белгиленгенди бизни кинобуз. Радио эм тележурналист Ботталаны Мухтар бла бирге Чирик кёлени алдыргъанбыз, аланы юслеринден айтханбыз.

– Не оюм бла къайтханса андан?

– Бек биринчиден, арымай-талмай ишлерге керекди. Анда башхаланы сынауларында кёп затха юйренирге онг болгъаны алда этиллик ишлериме болуштургъун билеме. Аланы хайырларыгъа да ашыгъама.

– Сени сайлауунг документли фильмде нект тохтагъанды?

– Кинону ол тюрлюсю – адам улуну летописиди, инсанни, заманы да эзде къалган сураты, аланы юслеринден хапар. Ол керти болгъанын анылаууа къараучу башха тюрлю къуанады, жарсыйды. Бизни регионда документли фильмлени алыу эрте башланса да, жарсыууа, бюгюн ол артха къалгъаны турады, бюгюнда хроника кинону алгъанда. Ол а келлик тёллени тарыхны бир кесегинден юлюш-сюз кюйгъаныбызны жарсыууу белгисиди. Кеси заманыгъы эзде къалдырыуу уллу ишди.

– Къуандыргъан, сукъландыргъан зат а болдуму анда?

– Башхаланы ишлерине, анга кёре онгарына къарап, сукъланып турганма. Къуандыргъан зат а болгъанды – фестиваль «Абрек Заур» деген, 1926 жылда Осетия киностудияда алынган кино бла башланганды. Аны биринчи малкъар сценаристибиз Абайланы Исмайыл жазгъаны кёлөму кётюрген эди десем, ол азды. Бек къуанганма.

– Бу фестивалны энчи санга магъанасы недеди?

– Башха адамланы ишлерине къарасанг, тапсыз, тюз жерлери да терк урунадыла кёзге. Игиден юлюгъа аллыкъса, ол тюрлю мадарны хайырларыгъа боллукъса алда, тапсыз жеринги уа тюзетирге кюрешириксе. Фестиваль кёп затха юйретеди, ол манга, бек биринчиден, усталыкны дерси эди.

Кинону юсюнден ушакъла да хунеринги ёсдореди. Быллай жыйылууладан сора дагъыда бир затны анылайса: бизни жашагъан жерибиз, адет-тёрелерибиз башха болсалса да, адам улу сыйлы кёрген затла уа – ата журт, бет, кертичилик, игилик, халаллыкъ, жарашуулукъ – къайда да, жерни къайсы этегинде да бирди.

– Сау бол, Мурат. Мындан арысында да кёп хорламлагъа ие бол!

Ушакъны МУСУКАЛАНЫ Сакинат бардыргъанды.

Конкурс

Къышда бизни бла бирге къалгъан
чыпчыкълагъа болушайыкъ

Чыпчыкъла къышда бек жун-чуйдула, жарсыууа, аланы кёбюсю жаз башына окъуна чыгъалмайдыла. Белгилисича, къурт-къумурскала жер туюбене бугъунадыла, урлукъланы да къарбасады. Агъачда тукъузгю бла муркку да жетерча болмайды. Ол себепден къанатлы кёбюсю сууукълада эгледе бла шахарлада тапханлары бла кечинедиле.

Алай эсе, келигиз, къыш кезиуде чыпчыкълагъа болушуп, иги иш этейик. Алагъа кёп керек туююдо: уууч бла бир чеплеу, мирзеу, акъ ётмекден бир турам, туз атылмагъан этни жауу. Къара гыржынны уа берирге жарамайды, андан ала аурургъа, ёлжоре окъуна боллукъдула.

Пластмасс шешадан аш къыйгъан орунчукъ этерге уа

жаланда он-онбеш минут къорарыкъды. Аны бла байламлы КъМР-ни Къырал бийик тау заповедниги конкурс бардырып башлагъанды. Анга ишлени быйыл биринчи декабрден башлап келир жыл жыйырма бешинчи мартха дери берирге боллукъду. Эсепле мартны аягында чыгъарылыкъдыла. Диплолма электрон формада бир айны ичинде хорлагъанланы адреслерине ашырылыкъдыла.

Конкурсну магъанасы – сабийлени, аталаны бла аналаны да табийгъатха, ол санда чыпчыкълагъа да, сакъ болургъа, алагъа себеплик этерге чакъырыгъады. Аны бла бирге уа къудуретден билмилери ёсдюрюлюгюне да ышануу барды. Алай бла бу ишге республикада жашагъанла, сабий садлагъа эмда 1-11-чи

класслагъа жюриогенле, студентле эмда башхала кытышыргъа боллукъдула.

Ишлени быллай номинациялада хазырлагъа тийишлиди: «Декоратив-прикладной чыгъармачылыкъ» (сурат бла видео материалла), «Кеси къолу бла чыпчыкълагъа аш берген орун ишлеу», «Къол бла ишленген сурат», «Алдырылган сурат», «Маданият чыгъармачылыкъ» (тематикалы назмула, жырла, халарла), «Чыпчыкълагъа болушугъуз» (темагъа кёре презентация, видеоролик).

Заяканы къалай берирге боллукъду: биринчиден, конкурс болуму бла иги шагъырейлендирге керекди. Бланкны толтуругъуз. Конкурсну, номинацияны атын да жазып, КъМР-ни Къырал бийик тау заповеднигини

электрон адресине жиберигиз: muktargazae@mail.ru. Он кюнню ичинде ишигиз конкурсха сайланганыны юсюнден билдирликди.

Комиссия ишлени тинтгенден сора эсепле чыгъарыкъды. Анга кёре биринчи жерле алгъанла да белгили боллукъдула. Алай бла хорлагъанлагъа, конкурсха кытышханлагъа эмда алагъа болушханлагъа диплолма берилликди. Андан сора да, беш эмда андан кёп сабий, ишлерин хазырларгъа себеплик

этенле «Республикалы конкурсха тири кытышханлары ючюн» деген ырызлыкъ къагъыт бла белгиленирикди.

Барыгъызгъа да жетишм тежейибиз! Электрон почта: muktargazae@mail.ru. Соруюу болгъан бу номерге сёлеширге боллукъду: 89287208989.

ТОГУЗАЛАНЫ Лейля, Къабарты-Малкъарны Къырал бийик тау заповеднигини таматасыны орунбасары.

Жандауурлук

Элбрус эли орта школуна сабий садында алгаракыла кыуанчлы иш болганды – Москвадан «Созидание» жандауурлук фонд мебель, оюн комплексле, илляула, китапла да ийгенди. Аланы келтирирге бизнесменле Кыудайланы Борис (Жемтала) бла Байдаланы Аслан (Москва), орнатырга да садикни ишчилерине жер-жерли администрация, депутатла, «Курорт Эльбрус» акционер общество, Элбрус районну предпринимательлерини ассоциациялары, ата-анала болушкандыла.

Бу күнледе уа школға фондну директору Елена Смирнова кел-

Москвадан элбрусчу сабийлеге – оюн комплексле, илляула, китапла

генди. Аны сыйлы кыонакчына көргенди, байрам да кыурагандыла. Анга районну администрациясыны башчысы Залиханланы Кыаншаубий, Элбрус эли таматасы Согаланы Магомет, билим берюу управленийы баш специалисти Моллаланы Зарета, жер-жерли предпринимательлерини ассоциацияларыны директору Елмезланы Жанета, школну директору Залиханланы Абидат, Жер-жерли самоуправление советни депутатлары, ата-анала кыатышкандыла.

Залиханланы Кыаншаубий, кыонакчыга ыразылыгын билдире, кыйын болумну чеккен сабийлеге андан иги сауыга

болмазлыгын белгилегенди. Мектепке дери билим берюу бөлүмнү таматасы Ризаланы Мадинага уа көп жылланы бет жарыкылы ишлегени, этген жумушуна жууаплы кезден кыураганы ючюн сыйлы грамота, коллективине уа ёсюп келген тёлуюну ариу юйретгени, окутууда, спорт-саулыккыну кючлө, маданият ишде болдурган жетишмелери ючюн ыразылык кыагытла бергенди.

Елена Смирновага көп ыспас сөз айтылганды. Анга ыразылыкларыны Согаланы Магомет, Ризаева Мадина, Елмезланы Жанета, жер-жерли самоуправление советни депутаты Жаппулану

Саняат билдиргенди. Элбрусчула сыйлы кыонакчыларына жүндөн эшилген затланы бла сабий садны юйретучилеринден бири кеси этген гинжини сауыгалгандыла.

Садха жүрюген сабийле бла «Эльбрус» ансамблны жаш тепсеючулери уа чыгармачылыклары бла жыйылгандыла кёллерин көтүргенди. Быйыл Кыулийланы Кыайсыннга аталганы жыл болганы себепли концертни кезиюнде гитчеле поэтни назмуларын окугандыла, аны сөзлерине жазылганы жырланы жырлагандыла.

Елена Смирнова анга былай жарык түбегенлери ючюн кыонакчыбайларына жүрек ыразылыгын билдиргенди эм байламлыкыла мындан арысында да жүрютюлжюклерине ышанганын айтханды.

ХАДЖИЛАНЫ Жамал, Анатолий ТЕМИРОВ.

Тау элперибизден биринде, уллу кенг арбазда, кыалпагынын да сол кыолуна алып, кюмюшбет чачын да жел тарай, бир эр киши суюледди. Ёнчелеген этгенча, арбазны энине узунлугуна да барды, сора бир жанындагы юй аллына келди. Эшиги кыаты этилип, терезелери ууалып. Ичине кыарады, алай зат көрмедди, кыулак салып тынгылады, жаланда аязыны бир терезе бла кирип, экинчиси бла сызгырып ётген тауушу...

Танг суюлди алайда. Сора энишге ийилди, мурдор ташланы бирем-бирем уппа этди. Ёрге

Ата юй

Эссе

кыобуп, юй кыабыргасын кыуачкылады. Кёлю толду, мудах болду. Тамагына тугул тирелгенча, сөз айтпай, көп турду. «Атам, анам, кечигиз», - дегенлей, эр кишини жыламуклары шорхадан барганы сууча тёлуюле.

Жүрек кыарысуз болду. Ол адам тынч-тынч атлап, кыабыргына аллында узун шинтикке чёккю. Башын энишге ийип туруп, бираздан а, ёрге көтюрюлюп, арбазга кыарады. Жыламукыла уа тёлуюледди, тёлуюле... Сыйпамады. Жашау жолунда иги кесек сынаула көрюп, барысына да тёлуюп келген инсан бюгюн биринчи көре акыган кёз жашларыннан уялмайды.

Аркысын кыабыргыга тиреп, мурса басхан кенг арбазга көп кыарады. Майна, алайда, кюн тууушда ата, ана - баппу бишире, чалгы сап жона. Кыубулчак келинчик арбаз сыйпай. Жалана кы жашчыгы а, аязчыкы бла эрише, арбазны тёлуюле чабады.

Кы ачан эди бу кёз аллына келген сурат? Тюнене, бирси кюн огъесе көп жыл мындан алда? Да, кыачан да болсун. Ол болганды да. Алай кетди да кыалды. Узакыга, бек узакыга. Энди ызына бир да кыайтпай. Ай, не медет!.. Бир такыкыга окуна кыайтырга онгу болса эди аны. Ата сёзюне да тынгылап, анага да башын бир сылатып кыайтса эди...

Кыарылгач чинала терезеле башларында уялда ёседиле. Кыанат кыатдырса учадыла, кетедиле узакыга, жангы жерлеге. Бир башха жашау излейдиле. Хар инсанны да кеси жолу. Сора кыаладыла атала-анала кеслери. Эрттен сайын чыгып орамга кыарайдыла энишге, келе болурму балам деп. Аны уа башха жол бийлегенди. Ата юйюндөн узакыга элтип, иймейдиле ызына. Ана кёлю - балада, бала кёлю уа...

Алай эте, озадыла айла, жылла. Неледиле ала? Жаланда бир такыкыга. Кыалай кетгендерин көралмай окуна кыаласа. Бюгюн а кыайтып келди биреу, ызына, ата юйюне, тыпырына. Танг аласы бла тенг хоразла кыачырыучу, келинле кыбула кириучу, жашчыкыла жортуучу, жайда кыарылгачла жырлаучу арбаз бош кыалып турды. Таууш жок, таурух жок. Жаланда сирки желчик арбазны букыусун көтюрөди.

Жарсыууна, кыууанчына кыайгыра, тынгылай билген ата юйю саклап турду аны. Бутакдан юзюлген кюз арты чапыракча, элле, жерле алыша, көп айланды, жүрюдю. Ариулары, игилени да көрдю. Бай, бий да болду. Алай, ата юйюндөчө, киши ангыламады, кыууанчына кыууанмады. Кыайгысына жарсып, арууган жүрегин жапсармады.

Энди уа келгенди бери. Ата жок, ана жок. Эгеч, кыарындаш да бирер жолу сайлап кетгенди: арлакыга, кенгге. Ким тынгылар мында аны сёзюне?

Көп суюлди узун бойлу, арыкысуу эр киши алайда. Кезиу-кезиу кыарады арбазга, юйге, журтха. Сора, кыалпагынын да башына терен киийп: «Ким биледи, кыачан? Алай кыайтырма мен бери. Тиргизирме тыпырымда от. Тогай-тогай бурулуп чыгар ожакдан тютюн. Ары дери уа жокылай тур былайланы аязчыкы», - деп, уллу-уллу атлап, арбаздан ашыгышлы чыгып кетди.

Жашау дегенин алайды. Бирле - келедиле, бирле - кетедиле. Тёлуюле бир бирлерин алышадыла. Жер башын кюн жылытхан кыадар, кыарангы кечени ай жарытхан кыадар, көк бийигинде жулдузла жылытырган кыадар дуня кыалыр дунялай. Кыайда кенге, узакыда болсанг да, ата юйюнг кетмез жүрегинден, дайым чакыргынанлай туруп кесине.

ЛЕЙЛЕН улу Х.

Тил байлыгыбыз

Унутула барганы сөзлө

Газетибизде унутула неча хапарда, жазыуда аз хайырлана турганы сөзлени юслеринден хапарлай турабыз. Окуучуларыбыз, ол ишбизни жаратып, ыразылыкларын билдирдиле. Бу жол «А» харф бла башланган кыууун сөзюне ангылатайк.

- Абазырык** – тамыры жер.
- Абустан** – ноябрь бла декабрь айла: Абустанлу ал айы бла Абустанлу арт айы. Декабрыге – эндрююк деп да айтадыла.
- Агай** – саяк, аман айлануучу, хауле адам.
- Агуман** – жунчуган, абызыраган.
- Агым** – тенгизде, кёлде сууну бир жары таба барыуу.
- Адеж** – бир бири кыатларнда барганы эки атны тизгини.
- Адыл** – керексизге жак басмачу тюз адам.
- Азау** – кыяны баш чукую, жютюсю. Азау деп уллу тишке да айтадыла.
- Ай балта** – узун саплы, жарты айга ушаганы балтагы айтадыла алай.
- Аксыт** – эрттенки бла кюн ортаны арасында кезуу.
- Алам** – кюн да, жер да, жулдузла да ичинде болуп, битеудуня кыудурети.
- Алга** – абызырау, жунчуу, амалсызга кыалы.
- Алф** – улуу, демгенил.

Басмагы **ОСМАНАНЫ Хыйса** хазыраганды.

ОЮМЛА

Байрамларыбыз азымыдыла огъесе көпмюдюле?

Рострудну таматасы Всеволод Вуколов Россейде жашаганы асыры көп байрамла белгилейдиле деген оюмун ачык этгенди. Аны бла байламлы адамланы көбюрөк эм игирек ишлерге чакырганды. Ол заманда экономика да тапланырыкыды, тошген фойда да асламырак боллукыду. Бизни битеу проблемаларыбыз байрамланы көпюгюндөмидиле?

Россейде жашаганыла, жалган сөзсюз белгилесек, жюйюсхан Вуколов айтханча, алай аз ишлейдиле. Бизни кыралда ишде турууну жылны ичинде орталык заманын чыгарсарак, ол 2000 сагыт болады, Германияда уа бу көрюмдө, сөз ючюн, 1380 сагытды. Хазна кыалмай битеу европалы кыраллада Россейден эсе азырак урундыла. АБШ-да бла Японияда да алай. Биз эм дагыда бир ненча кырал (Юг Корея, Коста-Рика, Греция) жылга ишлеген сагытларыбызны санына көре алчылабыз.

Алай Германияны алсарак окуна, аны экономикасы жетишимликтер болганын ангылайбыз. Аны себепли «көбюрөк урунурга керекди» дегеник кыралны экономикасын көтюрюуге алай уллу себеплик этерик туюлюдю. Мында башха законла ишлейдиле. Алагыга көре Рострудну таматасыны чакырыуу башха эсеплеге келтирирге боллукыду.

Биринчиден, уруна турганы ишчилеге ауурлук көбейтилиририкти. Жорукыдача, ишчи сагыт ючюн хак азырыкыды, ишсизлик а ёсерикти. Былай алып айтханда, көбюрөк урунган ишни бирсиледен сыйрылыкыды.

Проблеманы тамыры орус инсанны эринчеклигинде туюлюдю, аланы ишлерге тюз кёллендире билууде. Сөз ючюн, Японияда усталык жаны бла айны барыгы айлыкны ёсгени таукеллендире. Бу кыралда алаша квалификациялы ишчини бла предпряттияны директоруну хакларыны аралары 4,5-ди.

Россейде уа директор он неча жюз кереге көбюрөк алырга болады. Японияда хар ахшы предложенияны ючюн урунган адам бонусла алады. Бизни Кулибинле уа? Аланы ким кёллендире? Инсанла станокну аллында неча сагыт турсала да, жангы технологияла инвестициясыз (РФ-де аслам предпряттияла эски фонд бла ишлейдиле) жетишимлеге жеталык туюлюбюз.

Көбюрөк ишлесек, хар зат тапланырыкыды дегеник келигиз, пенсияга чыгыуну жыл санын көбейтейик дегеникге ушайды. Бизде асламла пенсияга дери жашамаганылары, бютюнда эр кишиле, Рострудну жарсытамыды? Ишчи ауурлукну көбейтуу адамланы саууктарына заран боллукыду.

Ол көпчө көрүнгөн байрамла уа урунганлагы солулга, кеси кеслерине келирге онг бередиле. Японияда окуна солую кюле Россейден эсе асламдыла. Аны бла бирге ол технологияла жаны бла демгенили кыралга саналады. Нех эсе да алагы байрамла чырмамайдыла. Алайды да, иш солую күнледе туюлюдю, сагыш этип кыуралган системалы экономикадады.

Александр САФОНОВ,
Уруну эмда социал байламлыкыла академияны проректору.
«Аргументы и факты» газет.

Жоралпау

Келир Олимпиадага
аталган ахчала

Россельхозбанк келир жыл Корея Республикада Пхенчхан шахарда бардырылык Кыш Олимпиада оюнлагга атап, кюмюшден этилген ахчаланы сатып башлаганды, деп билдиргендиге финанс учрежденияны Кыбарты-Малкварда бөлүмюно пресс-службасындан.

Бу серияда битеу да сегиз ахча барды. Ала кеслери да быллай кыш спорт оюнлагга аталды: бобслей, тау лыжала, көрлинг, биатлон, чаналада эмда конькиледе учуу, шорт-трек эмда хоккей.

«Олимпиада-18» серияга кирген ахчала бек ариу жарашдырылгандыла, кеслерини да качестволары бек бийикти дерчады. Аланы чыгарганды, юслеринде суратланы лазер бла ишлеген технология хайырланылганды.

«Банк дагыда келир жыл бизни кыралда футболдан битеудуния чемпионат бардырылгына аталган алтын ахчаны да сатып алырга боллуккыду. Аны эмда сагынылган кюмюш ахчаланы бек сыйлы саугалача кёрюрге тийишлиди», - дегенди бөлүмюно келечиси Карина Болотокова.

Россельхозбанкны Кыбарты-Малкварда бөлүмюно келечиси Карина Болотокова.

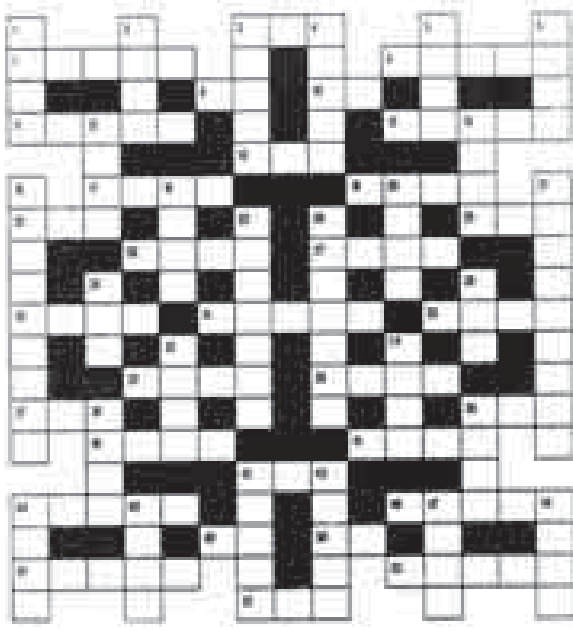
Алай бла бу эмда башха баггалы ахчаланы (аланы санында кыраллагга, жаныуарлагга, чыпчыклагга, архитектура эсертмелеге аталгандыла да бардыла) сатып алырга сыйгенле аны бла байламлы толу информацияны банкны бөлүмлеринде неда 40-62-20 телефон номер бла сөлөшүп билдирге боллуккыду.

Бизни корр.

ЭНИНЕ: 3. Къара нанькылы терек. 7. Дурулада бичен. 8. Тюбегенде айтылган сөз. 9. Кечени къалаууру. 10. Тарылган мирзев. 11. Проза жанр. 13. Муслиман адамга тийишли болмаган. 15. Жер өңчелеу. 17. Эрттегили батыр. 19. Аны гитчичиги окъуна уллу терекни аудурдады. 22. Сахна оюнну кесеги. 25. Къуран сура. 26. Ынна. 27. Къуруй турган кел. 30. Къарачойда эл. 31. Сибирде тиллери бизге ушаган миллет. 32. Алгын таулула ол тилни харфлары бла жазгандыла. 35. Дуня. 36. Тау тары. 37. Белгисиз тарих. 39. Кюз арты. 40. Жаны барлада бек акыйлы. 41. Бузоу. 42. Тере. 44. Эсиртген ички. 46. Минги тау тийреде бийикни аты. 49. От. 50. Эртте таулу кишини нөгери. 51. Алманы сорту. 52. Гунн халкыны таматасы. 53. Ыннага таулу ююрледе алай да айтадыла.

ЕРЕСИНЕ: 1. Аш сауут. 2. Тамыр бою. 3. Халкыны белеги. 4. Мал. 5. Кыш улоу. 6. Муслиман дин ахлу къуллукчу. 12. Уллу чапыракълы ханс. 14. Аскер бөлүм. 16. Малда, адамда да тюбеучо жугуучу ауруу. 18. Мияласыз терезе. 20. Дин насыхат. 21. Тюркюлю. 23. Айырма. 24. Хазарланы кыраллары. 28. Аны арты кзуру деучюдале. 29. Орта. 33. Көгет. 34. Къанатлыны буруну. 38. Оюнда ашыккы торлюсю. 39. Бийик мекам. 42. Кыралга кыйтарыллык өнкюч. 43. Пьеса жанр. 44. Халк атыбыз. 45. Жыл саны келген адам. 47. Заран. 48. Ёлюм.

СӨЗБЕР

ГАЗЕТНИ 215-чи НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАНГАН СӨЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

ЭНИНЕ: 1. Жур. 6. Тау. 8. Къалабалык. 9. Жарма. 10. Ызы. 11. Апорт. 14. Аркъа. 15. Отоу. 20. Аяк. 22. Алдануу. 23. Уча. 24. Кам. 25. Жумарук. 28. Ата. 32. Титр. 33. Къарт. 36. Керим. 38. Чам. 39. Юркюн. 40. Эндиреуок. 41. Ана. 42. Жем.

ЕРЕСИНЕ: 2. Урлака. 3. Къала. 4. Абаза. 5. Сыра. 7. Аперим. 12. Акыйл. 13. Атлы. 14. Ай. 16. Уу. 17. Чанка. 18. Садак. 19. Къалак. 21. Къум. 23. Ура. 26. Уста. 27. Умар. 29. Ат. 30. От. 31. Осетин. 34. Юзюкле. 35. Къаура. 37. Март. 39. Юйюр.

Ыйыккъыга гороскоп

2 декабрьден 9 декабрьге дери

КЪОЧХАР. Кёлююз жарык болурча төгеригиздеги адмла бла жарашуулукда турурга кюрөшигиз. Кеси кесигизге басынып туруугуз бусагатда тап келишкен кылык туюлдо. Сабийлеригизге да сак кезден кырагыз бу кюнледе.

ТАНА. Ыйык бек ахшы озаркыды. Эсиртген ичигеледен, багыу дарманладан кесигизни тырга кюрөшигиз. Жюрегизде тынгысыз сезимле жаратылып эселе да, артык эс бурмагыз, ала бош жарсыуладыла.

ЭГИЗЛЕ. Бу кюнледе сиз солурга излеп турсыз. Кертиси бла да, бир кесек эс тапсагыз а, иги боллук эди. Нек дегенде алда кеп кыйын жумушла саклайдыла. Ишге асыры берилгенден сыйген адамларыгызыны унутуп кыймагыз.

АЙЫРЫЧАБАКЪ. Сиз юйюр жашауу, юйюр ырахатлыккыны сыйген адамсыз. Аны себепли бу кюнледе юйюгюзде бир кесек низам жьярга кюрөсегиз, кёлююз бютюн жарык боллуккыду. Быллай торлю жумушлагга тап кезиудю.

АСЛАН. Адамланы кёллерине тиймеге кюрөшигиз, кытыгыздагылаага ариу айтыгыз. Жангы танышларыгызга бир аз буругуз, нек дегенде аланы араларында сизге керти тенглик этерик инсанла бардыла.

КЪЫЗ. Магъаналы ишлени жууукларыгыз бла кенгешмегенлей тамамламагыз. Хар этген атламыгызыны юсюнден алгъодан сагыш этигиз. Бу кюнледе сизни терс жолга бурурга кюрөшгенле боллуккыду.

БАЗМАН. Эрттеден бери кыйналып турган жюрегизге ырахатлыккы табаркыды. Алгада бирле сөз болган эсегиз, ол темага жангыдан кыйтамзага кюрөшигиз. Жюрегизни бир излеми барды, ол бу кюнледе сизге тынчылык берлик туюлдо.

АКЪЫРАП. Кытыгызда адамла кеп сөлөшөдиле, ийнанып бармагыз хар сөзге. Ёнкююгюз бар эсе, бу ыйыкда аны берип кзутулуу бек магъаналыды. Нек дегенде жангы файдага жол ачык болурга керекди.

МАРАУЧУ. Жаланда мен, мен деп турган кылыгыгызыны кыйналып турады. Аланы хар бирине эс буругуз, ариу сөз бла жапсарыгыз. Ол бусагатда бек магъаналыды.

ТЕКЕМОЮЮЗ. Тындырырга деп турган жумушугузну кюн сайын болжалга салганлай турсыз. Эримегенлей, аны тамаллап, юсюгюзден кетеригиз. Нек дегенде келир ыйыкда ишигиз бек кеп боллуккыду.

СУУКЪУЙ. Саулыккыны бла жарсыула чыгып турадыла. Сак болугуз, заманны оздурмаганлай врачха барыгыз, анализле беригиз. Ахча жаны бла да бир аз кыйналып турсыз шендю. Алай жангы жылдан хар зат тапларыкыды.

ЧАБАКЪЛА. Тенлеригиз бла кезбау сөзле бла ушакла бардыргансыз. Нек? Эртте-кеч болса да, жалган оюмла, аллай торлю сөзле ачык боладыла. Аны себепли кишини сёзон этмеге кюрөшигиз. Бу ыйык кесигизни низамга жыйууну ыйгыча озарга тийишлиди.

Учредитель: Кыбарты-Малквар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ ЖАМАЛ

РЕДАКЦИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редактору орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редактору орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МОКЪАЛАНЫ Зукура (бөлүмю редактору),
ТИКАЛАНЫ Фатима (бөлүмю редактору).

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кёруулау жаны бла Кыбарты-Малквар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагга "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 33

Номерге графикте кёре 19.00 сагатда кыл салында. 20.00 сагатда кыл салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН

ЧЫГАРГАНЛА:

Кулчаланы Зульфийа -
дежурный редактор;
Кучукланы Сафият - жууаплы
секретарыны орунбасары;
Зезаланы Лида -
корректор.

Тиражы 2100 экз. Заказ № 1533
Баггасы 15 сомду

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ

ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин аты проспекти, 5

электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru